

Projekt LIFE DINALP BEAR za celovito upravljanje in varstvo rjavega medveda v severnih Dinaridih in Alpah

Projekt LIFE DINALP BEAR (LIFE13 NAT/SI/000550) je prvi pristopil k upravljanju in varstvu rjavega medveda na ravni populacije in je zato kot tak edinstven primer mednarodnega sodelovanja za vzpostavitev čezmejnega, skupnega upravljanja in ohranjanja populacije velike zveri.

V politično razdrobljenem območju Evrope je eden izmed glavnih izzivov ohranjanja in upravljanja z rjavim medvedom čezmejno sodelovanje in upravljanje na ravni populacije. To težavo želimo preseči v okviru evropskega LIFE projekta, v katerem sodelujemo partnerji iz Slovenije, Hrvaške, Italije in Avstrije. Z vzpostavljanjem sistema skupnega monitoringa med državami, skupnih protokolov upravljaljskih ukrepov in skupnih smernic za upravljanje na nivoju populacije želimo postaviti temelje za dolgoročno in celovito varstvo rjavega medveda v severnih Dinaridih in jugovzhodnih Alpah. Hkrati lokalno pristopamo k reševanju težav, ki se pojavljajo pri upravljanju z medvedom v posameznih državah.

Vodilni partner projekta je Zavod za gozdove Slovenije, druga dva slovenska partnerja sta še Univerza v Ljubljani in Eurofins ERICo Slovenija d.o.o. Partnerja iz Hrvaške sta Veterinarska fakulteta Univerze v Zagrebu in družba Autocesta Rijeka-Zagreb d.d., avstrijski partner je Inštitut za ekologijo prostoživečih živali Univerze za veterinarsko medicino z Dunaja, iz Italije pa sodelujejo trije partnerji: Služba za gozdove in živalstvo Avtonomne pokrajine Trento, organizacija Progetto Lince Italia ter Služba za lov in ribolov Beneške pokrajine.

Projekt teče že četrto leto, od leta 2014, končal pa se bo sredi leta 2019. V tem času smo projektne partnerji poenotili in prilagodili metode spremljanja populacije v vseh sodelujočih državah, izobraževali člane intervencijskih skupin in vzpostavili njihove enotne protokole delovanja, ustanovili intervencijske skupine na območjih, kjer jih prej ni bilo ter izdelali poenotene smernice za celovito upravljanje populacije na tem območju. Uspehe je mednarodno sodelovanje doseglo

Slika 1: Z izvajanjem ukrepov, ki pripomorejo k zmanjševanju konfliktov med medvedom in človekom na lokalni ravni, poskušamo dvigovati strpnost ljudi do medveda, kar je predpogoj za njegovo uspešno dolgoročno varovanje. (foto: M. Krofel LIFE DINALP BEAR)

Slika 2: Eden izmed pomembnih pristopov k zmanjšanju konfliktov z medvedom na lokalni ravni je podpora kmetom pri uporabi učinkovitih in preverjenih načinov preprečevanja škode na drobnici kot sta uporaba visokih elektromrež in pastirskih psov. V projektu smo tako donirali več kot 50 kompletov elektromrež in 17 mladih pastirskih psov. (foto: Arhiv projekta LIFE DINALP BEAR)

Slika 3: Pred dokončno izdelavo medovarnih kompostnikov, prvič zasnovanih in projektiranih v projektu LIFE DINALP BEAR, smo prototip dodobra stestirali v naravnem okolju. (foto: Arhiv projekta LIFE DINALP BEAR)

Gozdarstvo v času in prostoru

tudi na področju skupnega monitoringa, saj smo vsako leto izdelali poročilo o statusu populacije rjavega medveda, odlavljali medvede za namene spremljanja gibanja s telemetričnimi ovraticami in intenzivno zbirali neinvazivne genetske vzorce s pomočjo ogromnega števila prostovoljcev. Orali smo ledino tudi na znanstveno-raziskovalnem področju, saj smo oceno številčnosti medvedov v Sloveniji in na Hrvaškem pridobili s pomočjo najsodobnejših laboratorijskih metod molekularne genetike. Kot prvi v svetu uporabljamo namreč naslednjo generacijo sekvenciranja DNK za genotipizacijo neinvazivnih genetskih vzorcev velike prostoživeče populacije, kar predstavlja velik metodološki preboj na tem področju. S tem smo izboljšati laboratorijske metode do ravni, ki bodo v prihodnosti omogočale učinkovitejši genetski monitoring medvedje populacije.

Tako smo za severozahodne Dinaride, za Slovenijo in Hrvaško, za leto 2015 določili oceno medvedje populacije kot minimalno letno število medvedov 1392 (95% CI: 1247-1583) in maksimalno letno število 1648 (95% CI: 1503-1839) medvedov. Ocena, pridobljena samo za Slovenijo (minimalna letna ocena 599 (545-655) medvedov leta 2015), pomeni 41,3% porast števila medvedov v Sloveniji od leta 2007, ko je bila narejena prejšnja ocena številčnosti.

Eden izmed pomembnejših ciljev projekta je zmanjševanje konfliktov med medvedom in človekom. Za njegovo izpolnitev izvajamo vrsto aktivnosti, katerih primarni namen je dvigovanje strpnosti ljudi do medveda. Preko zmanjševanja konfliktov tako pričakujemo lažje sobivanje človeka z medvedom na istem prostoru. Najprej smo natančno proučili konflikte, do katerih je v

Slika 4: Preko delavnic z učenci in taborniki izobražujemo mladino in sooblikujemo vrednote in odnos mladine do narave in medveda. (foto: J. Tarman)

Odgovorno opazovanje živali

© Miran Krapež

Spoznajte kako sobivati z naravo

© Jože Suhadolnik

Naravi prijazne prakse

© Petra Draškovič Peč

Podprite lokalno

© Petra Draškovič Peč

Podprite naravovarstvo

LIFE DINALP BEAR
LIFE13 NAT/SI/000550
NATURA 2000

S podporo finančnega mehanizma Evropske unije LIFE.

www.dinalpbear.eu
www.discoverdinarics.org

Slika 5: Preko portala »Discover Dinarics« promoviramo odgovorne vodene naravoslovne izlete in medvedu prijazne prakse (foto: LIFE DINALP Bear).

zadnjih letih prihajalo na projektnem območju. Nato smo med drugim izdelali, testirali in nato v sodelovanju z občinami in pristojnimi komunalnimi podjetji proizvedli ter razdelili medovarne smetnjake – male za posamična gospodinjstva in velike skupinske. V sklopu projekta smo prvi v Evropi in verjetno tudi v svetu oblikovali, testirali in proizvedli ter razdelili medovarne kompostnike. Skupno smo v šestih lokalnih skupnostih razdelili preko 100 medovarnih smetnjakov in 100 medovarnih kompostnikov. Namen te akcije je zmanjšati pogostost zahajanja medvedov v naselja. Več kot petdesetim rejcem drobnice in čebelarjem, katerim se pojavljajo škode po medvedu, smo donirali visoke elektromreže in elektroograje. Z rejci vzdržujemo tesen stik skozi celoten proces, s čimer zagotovimo pravilno in učinkovito rabo zaščitnih sredstev. V sklopu projekta smo vzpostavili tudi pet delovnih linij pastirskih psov. Sodelujemo z vzreditelji štirih pasem, psički iz legel delovnih linij pa so potomci delovnih psov, ki svoje delo pastirskega psa že učinkovito opravljajo. Mlade pse oddamo zainteresiranim rejcem, ki jih ob naši podpori in podpori vzrediteljev ter kinologov vzgojijo v učinkovite pastirske pse za zaščito črede pred napadi velikih zveri. Pri rejcih, ki dosledno uporabljajo navedene zaščitne ukrepe, so se škode po medvedu in volku zmanjšale za 95 %.

Z namenom izboljšanja učinkovitosti odvracanja medvedov od naselij s pomočjo krmljenja smo proučili možnost uporabe trupel povožene divjadi ter ostankov od lova divjadi. Nato smo na 22 krmiščih opravili poskus, v katerem smo izmerili vpliv mrhovine na medvedovo obiskovanje krmišč s pomočjo video-kamer.

Za zmanjšanje konfliktov med medvedom in človekom si prizadevamo tudi z akcijami zmanjšanja povoza medvedov. V ta namen smo postavili tri sisteme dinamičnih prometnih znakov ob magistralni cesti Ljubljana – Kočevje, ki so za naš prostor popolna novost in opozarjajo voznike o dejanski prisotnosti medveda oz. drugih večjih živali ob cestišču. Z zvočnimi odvracali smo opremili 7,5 km državne ceste Ljubljana - Kočevje in 8 km železnice na relaciji Ljubljana – Koper, v zaključni fazi pa je tudi postavev 30 km električne ograje ob ograji avtoceste A1. Na Hrvaškem smo

Gozdarstvo v času in prostoru

z električno ograjo zaščitili 60 km avtoceste Reka – Zagreb in tam postavili tudi 30 enosmernih vrat in 6 izskočnih ramp.

Veliko časa posvetimo promoviranju primerov dobrih praks za zmanjševanje konfliktov ter v okviru komunikacijske kampanje ozaveščamo in zvišujemo interes ter podporo javnosti za dolgoročno ohranjanje medveda. Izvajamo številne delavnice v šolah, vrtcih in med taborniki o biologiji in ekologiji medveda njegovem obnašanju, proučevanju te vrste in izzivih sobivanja z njo. Izdelali smo učni komplet o medvedu za učitelje v šolah, razpisali mednarodni fotografski natečaj na temo sobivanja z medvedom in nato organizirali potujočo razstavo najboljših fotografij. Izdali smo številne zgibanke in posterje o medvedu, napisali priročnik o ustrezni in konstruktivni komunikaciji z deležniki ter vzpostavili mrežo medvedjih informacijskih točk na območju medveda. S predstavitvami in predavanji gostujemo ob številnih priložnostih, tako v lokalnem kot mednarodnem okolju.

Dejavni smo na področju promocije ekoturističnih produktov povezanih z medvedom, saj je pomemben projektni cilj tudi osnovati in vzpostaviti odgovorne turistične prakse na območju medveda. Neustrezno pripravljeni turistični programi opazovanja medvedov imajo lahko namreč negativen vpliv na vrsto. Zato smo najprej izdelali smernice za odgovorno nepotrošno rabo medvedov v turizmu, ki zagotavljajo, da imajo tovrstni turistični produkti čim manjši vpliv na

medvede. S povečevanjem vrednosti medveda v oče javnosti in lokalnega prebivalstva se odprejo nove priložnosti za učinkovito zmanjševanje konfliktov med medvedom in človekom ter za dvig strpnosti lokalnih prebivalcev do medveda. Osnovani smo tudi oznako »Medvedu prijazno«, ki na prepoznaven način promovira dodano vrednost produktov in storitev, ki prispevajo k sobivanju človeka z medvedom. Promovira tudi primere odgovornih praks turističnih programov, povezanih z medvedom.

Za več informacij o teh in drugih ukrepih, ki jih izvajamo v sklopu projekta, in za pridobitev projektnih publikacij vas vabimo, da obiščete spletni strani <http://dinalpbear.eu> in <http://www.discoverdinarics.org> ter nam pišete na dinalpbear@gmail.com oziroma obiščete Facebook profila @dinalpbear in @DiscoverDinarics. Veseli bomo vašega zanimanja.

Avtorji: Nives Pagon, Samar Al Sayegh Petkovšek, Matej Bartol, Tomaž Berce, Sonia Calderola, Rok Černe, Urša Fležar, Claudio Groff, Đuro Huber, Ida Jelenko Turinek, Klemen Jerina, Marko Jonozovič, Irena Kavčič, Felix Knauer, Miha Krofel, Bojana Lavrič, Aleksandra Majić Skrbinšek, Miha Marenče, Urša Marinko, Anja Molinari Jobin, Boštjan Pokorny, Hubert Potočnik, Slaven Reljić, Tomaž Skrbinšek, Matija Stergar, Bojan Vivoda

Univerza v Ljubljani

ZAVOD ZA GOZDOVE
SLOVENIJE

eurofins

ERICo

vetmeduni
vienna

AUTOCESTA RIJEKA-ZAGREB

REGIONE DEL VENETO